

## **Jelena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"**

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 4. nodaļa: Atšķirība starp teosofiju un spiritismu

*Jautātājs.* Bet vai tu netici spiritismam?

*Teosofs.* Ja ar "spiritismu" jūs domājat skaidrojumu, ko spiritisti sniedz noteiktām pārdabiskām parādībām, tad mēs tam noteikti neticam. Viņi apgalvo, ka visas šīs parādības rada aizgājušo mirstīgo "gari", galvenokārt viņu radnieki, kuri atgriežas uz zemes, viņi saka, lai sazinātos ar tiem, kurus viņi mīlēja vai kuriem bija pieķērušies. Mēs pilnībā noraidām šo iespēju. Mēs apgalvojam, ka mirušo gari nevar atgriezties uz zemes, izņemot retus un izņēmuma gadījumus, par kuriem es varbūt runāšu vēlāk; viņi arī nevar sazināties ar ļaudīm, izņemot tikai ar tīri subjektīviem līdzekļiem. Tas, kas šķiet objektīvs vai subjektīvs, ir tikai nefiziskā cilvēka fantoms. Bet mēs visnoteicošāk atpazīstam psihisko vai, tā sakot, "garīgo" spiritismu.

*Jautātājs.* Vai noliedzat arī spiritisma parādības?

*Teosofs.* Protams, nē – izņemot apzinātas krāpšanas gadījumus.

*Jautātājs.* Kā tad jūs tos izskaidrojat?

*Teosofs.* Mēs tos izskaidrojam dažādos veidos. Šādu izpaušmju iemesli nav tik vienkārši, kā spiritisti vēlētos ticēt. Visbiežāk tā saukto "materializāciju" dzinējspēks, "deus ex machina" ir medijs vai kāda klātesošā astrālais ķermenis jeb "dubults". Šis astrālais ķermenis ir arī aktīvais spēks uzrakstu parādīšanā uz slēgtās tāfeles, tādām parādībām kā tās, kas notika Devenportā utt.

*Jautātājs.* Jūs sakāt "parasti", bet kāds ir iemesls citos gadījumos?

*Teosofs.* Tas ir atkarīgs no parādību rakstura. Dažkārt tās ir astrālās atliekas, bijušo personību "čaulas" no kamalokas; citos gadījumos elementāji. "Gars" ir vārds ar daudzveidīgu un plašu nozīmi. Es tiešām nezinu, ko spiritisti domā ar šo terminu; bet, kā mēs to saprotam, viņi apgalvo, ka fiziskās parādības rada reinkarnējošs "es", garīga un nemirstīga "individualitāte". Un šo hipotēzi mēs pilnībā noraidām. Bezķermeņa cilvēka apzinātā individualitāte nevar materializēties; tā arī nevar atgriezties no savas mentālās devačanas sfēras zemes objektivitātes plānā.

*Jautātājs.* Bet daudzi no "gariem" saņemtajiem vēstījumiem demonstrē ne tikai inteliģenci, bet arī zināšanas par medijam nezināmiem faktiem un dažkārt pētnieka un visu klātesošo apziņā apslēptus faktus.

*Teosofs.* Tas ne vienmēr pierāda, ka intelekts un zināšanas, par kurām jūs runājat, pieder gariem vai nāk no bezķermeņa dvēselēm. Ir zināms, ka miegā staigātāji komponē mūziku un dzeju, risina matemātikas uzdevumus, atrodoties transa stāvoklī, neskatoties uz to, ka viņi nekad nav mācījušies ne mūziku, ne matemātiku. Citi gudri atbildēja uz viņiem uzdotajiem sarežģītajiem jautājumiem un pat dažos gadījumos

## **Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"**

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 4. nodaļa: Atšķirība starp teosofiju un spiritismu

runāja tādās valodās kā ebreju un latīņu, kas viņiem iepriekš nebija zināmas, un tas viss bija dziļā miega stāvoklī. Vai jūs teiktu, ka to visu izraisījuši "gari"?

*Jautātājs.* Kā jūs to izskaidrotu?

*Teosofs.* Mēs apliecinām, ka cilvēkā esošā dievišķā dzirksts, būdama vienota un būtībā identiska Universālajam Garam, mūsu "garīgajam Es", ir praktiski visuzinoša, bet nespēj izpaust savas zināšanas matērijas šķēršļu dēļ. Jo vairāk no šiem šķēršļiem tiks noņemts, tas ir, jo vairāk tiek bloķēta paša fiziskā ķermeņa patstāvīgā darbība un apziņa, kā dziļā miegā, transā vai slimībā, jo pilnīgāk iekšējais Es varēs izpausties šajā plānā. Šeit ir mūsu skaidrojums par tām patiesi pārsteidzošajām augstākās pakāpes parādībām, kurās izpaužas neapšaubāma inteliģence un zināšanas. Kas attiecas uz zemākas kārtas parādībām, piemēram, fiziskām parādībām un vairuma "garu" ikdienišķām saziņām, tad pat svarīgāko punktu izskaidrošanai būtu nepieciešams vairāk vietas un laika, nekā tām tagad var veltīt. Mums nav vairāk vēlmes iejaukties spiritistu ticībā kā jebkurā citā. Lai pierādīšanas pienākums gulstas uz tiem, kas tic "gariem". Joprojām būdami pārliecināti, ka augstākā tipa parādības rodas bezķermeņu garu dēļ, spiritistu vadītāji un visgudrākie un izglītotākie no viņiem jau atzīst, ka ne visas parādības ir garu radītas. Pamazām viņi atzīs visu patiesību; bet pagaidām mums nav ne tiesību, ne vēlēšanās uzspiest viņiem savus uzskatus. Tomēr tīri psihisku un garīgu izpausmju gadījumos mēs ticam savstarpējas komunikācijas iespējai starp dzīva cilvēka garu un indivīdu gariem, kuri atrodas ārpus iemiesojuma.[1]

*Jautātājs.* Vai tas nozīmē, ka jūs noraidāt spiritisma filozofiju kopumā?

*Teosofs.* Ja ar "filozofiju" jūs domājat viņu rupjās teorijas, tad mēs to noraidām. Bet patiesība ir tāda, ka viņiem nav filozofijas. Tā saka viņu labākie, izglītotākie un godīgākie aizstāvji. To fundamentālo un vienīgo nepārspējamo patiesību, proti, ka parādības notiek caur medijiem neredzamu intelektu un spēku vadībā, neviens nenoliegs un nevar noliegt, izņemot varbūt kādu aklu "Hakslīja lielā pirksta" skolas materiālistu. Runājot par viņu filozofiju, citēšu žurnāla "Light" redaktoru, jo dedzīgāku un gudrāku spiritisma ideju aizstāvi būtu grūti atrast. Lūk, ko M. A. Oksons, viens no nedaudzajiem spiritisma filozofiem, raksta par viņu organizētības trūkumu un aklo fanātismu: "Šo punktu ir vērts rūpīgi izpētīt, jo tas ir vitāli svarīgi. Mums ir pieredze un zināšanas, salīdzinot ar kurām visas pārējās zināšanas ir niecīgas. Vidējais spiritists ir sašutis, ja kāds uzdrošinās apšaubīt viņa zināšanas par nākotni un absolūto pārliecību par turpmāko dzīvi. Tur, kur citi cilvēki ar vājām izstieptām rokām jūt ceļu tumšā nākotnē, viņš iet drosmīgi, kā tas, kuram ir karte un kurš zina savu ceļu. Tur, kur citi ir apstājušies savas dievbijības dēļ vai apmierināti ar savu tēvu ticību, viņš var lepoties ar to, ka zina, kam viņi tikai tic, un no saviem bagātajiem krājumiem var papildināt zūdošo ticību, kas balstīta tikai uz cerību. Viņš lieliski izturas pret cilvēka visaugstākajām cerībām." "Jūs cerat," viņš saka, "ka es varu vienkārši demonstrēt. Jūs ticat leģendām, kuras es varu eksperimentāli pierādīt pēc visstingrākās zinātniskās metodes. Jūsu vecie uzskati izgaist, atstājiet tos un esiet brīvi. Tie ir tikpat daudz meli kā patiesība. Jūsu konstrukcijas var būt uzticamas tikai tad, ja tās ir balstītas uz stingru pierādītu faktu pamatu. Ap jums brūk visi vecie uzskati. Centieties izvairīties no sabrukuma un izklūt no turienes."

## Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 4. nodaļa: Atšķirība starp teosofiju un spiritismu

Bet, kad ir jātiek galā ar šo ievērojamo personību, kāds ir rezultāts? Ļoti ziņkārīgs un ļoti neapmierinošs. Šis cilvēks ir tik pārliecināts par saņemto vēstījumu, ka nespēj pārbaudīt interpretācijas, ko citi sniedz viņa faktiem. Gudrie ir pavadījuši daudzus gadsimtus, skaidrojot to, ko viņš uzskata par pierādītu; bet viņš pat neskatās uz šīm izmeklēšanām. Viņš pat nepiekrīt savam brālim spiritismam par visu. Tas atkal līdzinās stāstam par veco skotu sievieti, kura kopā ar vīru nodibināja "baznīcu". Viņiem bija ekskluzīvas atslēgas uz debesīm, pareizāk sakot, viņai bija, jo viņa nebija "pārliecināta par Džeimiju". Tieši tāpat bezgalīgi šķeļošās, saskēlušās un sadalošās spiritistu sektas krata galvas un "nav pārliecinātas" viena par otru. Tajā pašā laikā cilvēces kolektīvā pieredze šajā jautājumā ir stingra un nemainīga: spēks slēpjas vienotībā, un nesaskaņas ir vājuma un sakāves avots. Plecu pie pleca, apmācīts un disciplinēts, pūlis kļūst par armiju, kur katrs cilvēks ir simts neapmācītu vīru vērts, kas var pretoties. Organizācija jebkurā cilvēka darbības jomā nozīmē panākumus, ietaupot laiku un darbu, resursus un sagatavošanās darbus. Metodes trūkums, plāna trūkums, nejaušs darbs ik pa laikam, enerģijas uzplūdi, nedisciplinēta piepūle - tas viss nozīmē neizbēgamu neveiksmi. Cilvēces balss apstiprina patiesību. Vai spiritists pieņem šo secinājumu un rīkojas saskaņā ar to? Patiešām, nē. Viņš atsakās organizēt. Viņš ir likums sev, un ērkšķu sari pret saviem biedriem." (Light, 1889. gada 22. jūnijs)

*Jautātājs.* Man ir teikts, ka Teosofijas biedrība sākotnēji tika dibināta, lai sagrautu spiritismu un ticību cilvēka individualitātes saglabāšanai?

*Teosofs.* Jūs esat dezinformēts. Visi mūsu uzskati ir balstīti uz šo nemirstīgo individualitāti. Bet jūs, tāpat kā daudzi citi, jaucat individualitāti ar personību. Jūsu Rietumu psihologi, šķiet, vēl nav noteikuši skaidru atšķirību starp šiem diviem jēdzieniem. Tomēr tieši šī atšķirība nodrošina Austrumu filozofijas izpratnes atslēgu un ir pamatā teosofijas un spiritisma mācību neatbilstībai. Un, lai gan tas var radīt vēl lielāku naidīgumu no dažu spiritistu puses, tomēr man šeit ir jāpasaka, ka teosofija pati par sevi ir patiesa un tīra, bez piejaukuma un spiritisma, tā kā mūsdienu sistēma, ko tagad praktizē masas ar šo nosaukumu, ir vienkārši pārpasaulīgs materiālisms.

*Jautātājs.* Lūdzu, paskaidrojiet savu domu skaidrāk.

*Teosofs.* Es domāju, ka, lai gan mūsu mācības apstiprina gara un matērijas identitāti un lai gan mēs sakām, ka gars ir potenciāla matērija un matērija ir tikai kristalizēts gars (tāpat kā ledus ir sacietējuši ūdens tvaiki), tomēr visa sākotnējais un mūžīgais stāvoklis nav gars, bet, tā sakot, meta-gars (un redzamā un cietā matērija ir tikai tās periodiska izpausme); turklāt mēs uzskatām, ka termins "gars" attiecas tikai uz patiesu individualitāti.

*Jautātājs.* Bet kāda ir atšķirība starp šo "patieso individualitāti" un "es", ko mēs visi apzināmies?

*Teosofs.* Pirms varu jums atbildēt, mums ir jāsaprot, ko jūs domājat ar vārdu "es". Mēs izšķiram vienkāršu pašapziņas faktu, vienkāršu sajūtu "es esmu es" un sarežģītāku domu "es esmu Smita kungs" vai "Brauna kundze". Ja kāds tic viena un tā pašā Es piedzimšanas pēctecībai vai reinkarnācijai, kā mēs, tad šī atšķirība

## Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 4. nodaļa: Atšķirība starp teosofiju un spiritismu

izrādās visas idejas galvenais kodols. "Smita kungs", kā redzams, patiešām nozīmē garu ikdienas pārdzīvojumu virkni, ko kopā saista atmiņu pārvērtiens un veido to, ko Smita kungs dēvē par "sevi". Taču neviena no šīm pieredzēm nav īsti "es", kā arī nedod "Smita kungam" sajūtu, ka viņš ir viņš pats, jo viņš aizmirst lielāko daļu savas ikdienas pieredzes, un tās dod viņam pašapzināšanās sajūtu tikai tik ilgi, kamēr tās ilgst. Mēs, teosofi, tomēr nošķiram šo "pieredzes" kopumu, ko mēs saucam par viltus (jo tik ierobežotu un izzūdošu) personību, un šo elementu cilvēkā, ko viņam vajadzētu izjust kā "es esmu es". Pēdējais ir Es, ko mēs saucam par patieso individualitāti; un mēs sakām, ka šis Es jeb individualitāte uz dzīves skatuves kā aktieris spēlē daudzas daļas. [2] Salīdzināsim katru jaunu tā paša Es dzīvi uz zemes ar vienu izrādi uz teātra skatuves. Vienu reizi aktieris jeb Es uzstājas Makbeta lomā, pēc tam Šiloka lomā, trešo reizi kā Romeo, ceturto kā Hamlets vai karalis Līrs un tā tālāk, līdz ir izgājis visu iemiesojumu ciklu. Pats sāk savu ceļojumu pa dzīvi kā elfs, Ariels vai Puks; tā spēlē statista lomu, uzdodoties par karavīru, kalpu, koristu; tad tas paceļas uz "runājošajām daļām", spēlē galvenās lomas, kas mijas ar epizodiskām, līdz beigās nokāpj no skatuves kā burvis Prospero.

*Jautātājs.* Skaidrs. Tātad jūs sakāt, ka patiesais Es nevar atgriezties uz zemes pēc nāves. Bet vai aktieris var brīvi izvēlēties, ja viņš ir saglabājis individualitātes izjūtu, atgriezties, ja vēlas, savu iepriekšējo darbību ainā?

*Teosofs.* Mēs sakām nē, vienkārši tāpēc, ka šāda atgriešanās uz zemes nebūtu savienojama ar jebkādu tīras svētlaimes stāvokli pēc nāves, kā es esmu gatavs pierādīt. Mēs sakām, ka cilvēks savas dzīves laikā cieš tik daudz un tik nepelnīti savu līdzcilvēku vainas dēļ, ar kuriem viņš ir saistīts, vai savas vides dēļ, ka viņam noteikti ir tiesības uz pilnīgu atpūtu un vieglumu, ja ne svētlaimi, pirms viņš atkal uzņemas dzīves nastu. Tomēr mēs varam apspriest sīkāku informāciju vēlāk.

Skaidrojums:

[1] - Mēs paziņojam, ka šādos gadījumos nevis mirušo gari nolaižas uz zemes, bet gan dzīvo gari, kas paceļas uz tīrām garīgām dvēselēm. Patiesībā tā nav pacelšanās vai nolaišanās, bet gan medija stāvokļa maiņa. Viņa ķermenis kļūst paralizēts, nonāk transā, un viņa garīgais es atbrīvojas no savām važām un nonāk tajā pašā apziņas plānā ar bezķermeņu gariem. Tāpēc, ja starp diviem cilvēkiem ir garīga pievilcība, viņi var sazināties, kā tas bieži notiek sapņos. Atšķirība starp mediumistisko un nejūtīgo dabu ir šāda: atbrīvotajam medija garam ir spēja un spēja transā ietekmēt fiziskā ķermeņa pasīvos orgānus, lai liktu tiem rīkoties, runāt un rakstīt pēc viņa gribas. Viņa Es kā atbalss var atkārtot un cilvēku valodā izteikt bezķermeņa būtnes domas un idejas, kā arī savas. Bet pārāk pozitīva cilvēka nejūtīgais vai nejūtīgais organisms nevar tikt pakļauts šādai ietekmei. Tāpēc, lai gan diez vai ir cilvēks, kura Es fiziskā ķermeņa miega laikā nesazinātos tik brīvi, tomēr fiziskās čaulas un smadzeņu pozitivitātes un nejūtīguma dēļ šādi cilvēki pēc pamošanās vai nu neatceras to, vai arī ir ļoti neskaidri atceras.

[2] - Skatiet tālāk "Par individualitāti un personību".